TENTAMEN JUVENILE

DE VARIOLARUM EXTIRPATIONE quærendâ primùm; illique ſubnectendâ Variolarum inſitione.

TERMINI in enuntiandâ quæſtione adhibiti definitione non indigent. Sufficienter omnibus innoteſcunt Variolarum extirpatio, Variolarum inſitio, ceu inoculatio, ipſæmet Variolæ.

Hæc perpauca præmittantur tantùm poſtulata:

1°. Virus Varioloſum Terræ noſtræ alienum eſſe & merè adventitium, nec alium hîc habere fomitem præter ſemetipſum: id eſt nullâ aliâ viâ ſerpere niſi nudo contagio; nullamque Athmoſpheræ noſtræ, ſoli-ve noſtri conſtitutionem, nullum his noſtris Regionibus proprium vel accidentalem eventum, epidemias Varioloſas unquàm excitaſſe. (*a*) Quâ quidem conditione prorsùs diſſidere videtur talium epidemiarum ortus, ab epidemiarum peſtilentium regreſſu, quæ Imperii Turcici Provincias, præprimiſque Ægyptum devaſtant, ſi reverà, ut perhibent, ibi Terrarum prima cujuſlibet epidemiæ labes à cauſis veriſi-

(*a*) In hoc puncto omnimodè Cel. *Gatti* aſſentior, de illo acriter peritèque meo judicio diſputanti, in eximio Libello Nuper illi edito, cui titulus; *Réflexions ſur les Préjugés qui s'oppoſent aux progrès & à la perfection de l'Inoculation* p. 25. ſq.

Vide etiam Clar. *Beer* Diſſertationem *de Variolarum extirpatione inſitioni ſubſtituendâ* § v. vi.

Vid. Celeb. *Raſt* infrà ſæpiùs laudandi Opuſc. p. 21. ſq.

millimè pendeat huic Regioni propriis, & eodem pede redeuntibus, crescentibus, desinentibus, quo redeunt, crescunt, desinunt ipsæmet epidemiæ. (b)

2°. Variolas è contrà ubique & quovis tempore sævire, omnesque passim homines adoriri, nullo integræ vel imbecillæ valetudinis, ætatis, sexûs, temperamenti victûs, rationis &c, discrimine habito. Hæc autem animadversio novam prorsùs & inconcussam fidem nacta est, ex eo quod virûs Variolosi cuicumque subjecto, quâcumque anni tempestate, quâlibet Regione, secundum Artem, celebrata insitio raro admodùm successu, id est contagio frustretur; dumque virûs insititii, virûsque spontè grassantis absoluta identitas in confesso est.

Tandem inane commentum, vanæ imaginationis prolem habendum esse *Semen* seu *Germen* Variolosum cuivis homini aut saltem quamplurimis hominibus innatum; hypothesi scilicet insistens non solùm prorsùs gratuitæ, sed cui ex directo gravissimæ fidissimæque observationes pugnant. (c)

Inter varia auxilia prophylactica quæ Medici, variis temporibus, atrocissimæ lui objecerunt, insitio, hujus sæculi inventum, ex integro prævaluit: atque gentem Medicam, tum genuinam, tum spuriam, ingenia incendere, motus animorum ciere, in diversa studia scindere meruit. His tandem nuperrimis temporibus Variolarum Extirpatio in medium allata fuit; &, quod facilè credas, belli causas amplificavit.

---

[b] De Ægypto narrant viatores, epidemias pestilentiales constanter & quotannis in hac Regione recrudescere, eo præcisè tempore quo Nilus terras deserens hinc indè stagnantes aquas, frequentemque limum relinquit, in teterrimam putrefactionem maximè pronum, sub Cœlo fervidissimo, gravibus austris assiduè perflato; quod quidem hâc tempestate perpetuum est. Atqui Soli recenter exsiccati pestifera effluvia, austri insalubritas, & talium causarum existiosissima combinatio inconcussis observatis demonstrantur.

(c) De hoc puncto consensum neutiquàm sanè suspectum propono Cel. insitionis Patroni & Promotoris mox laudati, scilicet Ill. Gatti; atque infensissimi insitionis hostis Cl. Cantwel. Prior enim, opusculi jam laudati loco mox assignato, *Germinis* hypothesim refellit quasi præjudiciorum, progressum insitionis malè morantium, fontem; posterior autem eamdem hypothesim, chimeram Arabum, ab ingenuâ Medicinâ jamdiu exulem, cujus demonstrata falsitas &c. &c. vocitat. Vide *Tableau de la petite Vérole* p. 187.

Vid. Cel. *Rast*, loco jam citato.

Vid. Doctiss. *Robert* Medici Parisiensis meritissimi opus, sub Titulo *Recherches sur la nature & l'Inoculation de la petite Vérole.* Cap. 1e.

Quâpropter generalissima quæstio circà Variolarum therapeiam
duplici termino tantùm nuper insistebat, scilicet Variolarum
expectationi sic dictarum naturalium spontanearum seu fortui-
tarum (quasque postremo tantùm nomine indigitare licet (d))
& Variolarum insitui. Quæstio verò his opportuna temporibus
circa triplicem versatur : expectationem scilicet, insitionem, ex-
tirpationem.

Novissimam, sufficientibus auxiliis destitutus, viribusque impa-
ribus aggredior; verùm audax juventâ, ex illâque præsidium spe-
rans quod vix unquam maturior ætas non denegat; ingenuum
scilicet, nulloque alieno studio violatum, veritatis studium. (e)

Namque exemplò librorum, atque altera qualiscumque erudito-
rum autoritas deest. Quid? objicient forsan: ubi adeò multiplicia
circa hance materiam commentaria extant, ut vix sine quodam
pudore toties retractatam retractare liceat. Sed hæc nostra pro-
positio neutiquam paradoxa videbitur cuicumque experto libro-
rum enormem multiplicationem, in se, & independenter ab alio
quovis vitio consideratam, graviori supplicio studentem torquere,
præ librorum penuriâ absolutâ: quantò magis, si tale sup-
plicium anxiâ perplexâque legentis fide adaugeatur.

Ast in innumeris illis de Variolarum therapeiâ opuscu-
lis, quamplurima sunt in quibus insignem veri characterem,
sinceram scientiarum suadelam, dubitationem scilicet Phi-
losophicam requiras; in quibus è contrà præcipitem fiduciam,
orationis modum affirmativum, indomitas opiniones, absolutam
conciliationis impatientiam ubivis reperias.

Dissertationes extrà Artis sinum natæ, saltem quoad rem
merè Medicinalem, insolubili miscelâ per totum quæstionis lati-
fundium diffusam (*) omni autoritate destituuntur, ipso facto,

---

(d) Namque bina priora nomina Variolosi *Germinis* mox notatum dogma
redolent.

(e) Ubi notare liceat, me vix, in centenis quos de hacce materiâ consu-
lui autoribus, alium reperisse à quacumque demum in alterutras partes pro-
clivitate liberum, præter candidum Juvenem Cl. *Beer*, jam citatum, pluriesq.
in sequentibus laudandum, qui, ut nos, primam Medicinæ militiam init.

(*) Quam segregavit solus *Dalembertius*; exceptâ tamen notulâ quadam
de præparatione Inoculandorum, p. 94 opusculi mox laudandi submissâ, & in
quâ, (quod obiter notatu dignum) malè credulâ inexperientiâ peccat vir eximius;
adeò ineluctabilem casum portendit excursio in fundum alienum. V. infrà.

si fas sit ità loqui, ipsâ videlicet origine. (*f*) Scripta verò legitimorum Artis magistrorum, dum vel à Medicis prodeunt qui Variolarum insitionem colunt, & ex illâ utile nomen consequuntur; vel autores agnoscunt Medicos insitioni adversos, insitoribus adversissimos (*g*) in meritam vel mercatilis lenocinii, vel odii Medici suspicionem veniunt.

Senatus Medicinales nondum Decreta sua emisere. Plurimi etiam extant queis tale jus sibi arrogare piaculum foret. (*) Schola Monspeliensis v. g. novarum methodorum intolerantiam, & novatorum vexationem ignorat. Heu! o utinam à *passivâ* vexatione foret ipsamet immunis.

Si hinc plures dignitate, divitiis, doctrinâ claros, novam inoculationis methodum admittentes reperias; illinc plebem, cujus forsan non inferior Logica, (*h*) huic indomitè repugnantem habes.

(*f*) De hac Assertione consuli, nostro judicio, meretur Opusculum ex Platone excerptum à Celeb. J. J. *Rousseau*; sub Titulo: *de l'imitation Théâtrale*; moradumque sapientissimum adagium: *tractent Fabrilia Fabri.* In hoc autem me- directè dissentimus ab ingeniosissimo, eruditissimoque Scriptore recentissimi operis *Recherches sur quelques points de l'Histoire de la Médecine &c.* Philosophos in Medicorum censum admittente; quin & nos mulierculas potius ægrorum lectulis assiduo affixas, quas Gallicè dicimus *Garde-Malades* consceriberemus; ut potè Logicæ nostræ, & peritiæ verè Medicæ propiores.

(*g*) De Extirpatoribus, aut potiùs Extirpatore nostro, doctissimo scilicet, & humanissimo *Rast* Doctore Monspeliensi, Clinico & Academico Lugdunensi (de quo fusiùs in sq.) & de anti-extirpatoribus, nihil est quod in specie animadvertamus. Namque priorem quasi Inoculationis hostem, postremos quasi illius deffensores duellum movisse, advertere pronum est.

[*] Sap. Præsidem, in oratione *de libertate Medicinæ* publicè habitâ, pro solemni Scholarum Monspeliensium instauratione, talia declamantem audivi: *si quis extet vel intra Academiæ sinum, vel extra Academiam cui jus & autoritas competant sanciendi de materiâ & formâ doctrinæ; si de hocce legem quamdam manare contigerit ab autoritate quacumque legitimâ, & quidem à Senatu Medicinali erga propria membra: ipso facto irrumpit vel perseverat Barbaries ..... cohibetur liberior ingenii volatus ...... ineluctabili fato devoventur ingenui quicumque, aut præclari Artifices, quorum inexpiabile scelus, profanum consortium vulgus arcuisse, aut peritiâ vicisse.*

(*h*) Ex quâ quidem hanc potissimum objectionem, saltem implicitè, haurit quam R. hujusce Lycæi Profess. Clar. *Barthés*, in Diario Eruditorum, quod tunc, pro Medicinali parte conficiebat, M. Aug. 1759 explicitè proponit. Sic enim Autor Clar.: *le danger de l'Inoculation quoique très-petit est présent; & le danger de la petite Vérole naturelle, lors même qu'on le considére comme certain, peut être encore éloigné.*

Potentiora quibus utrinque dimicant arma; calculum scilicet Mathematicum intrepidâ manu tractant eruditul, quibus nihil intentatum, nihil arduum. Doctissimi verò Artis magistri talis analiseos multiplicia fundamenta præter modum abstrusa, quædamque speciatim vix, ac ne vix quidem attingenda, & ipsammet theoriam perdifficilem declarantes, cunctanter & per iteratas insufficientis medii confessiones procedunt. Quod de Celeber. *Dalembertio* nostro præsertim observatum esto (*i*) qui & ipsos Artis principes de iniquâ & prænaturâ criterii Mathematici, ad tale argumentum, applicatione arguit.

Aliunde experimenta utrinque allegata confirmare, vix millesimo cuilibet legitimo inquisitori datur. Undè alterius relatis vulgò confidendum est: & etiam dùm directissimè & circà gravissima objecta dissentiunt partes oppositæ.

Ipsamet rei basis, respectiva scilicet Variolarum insititiarum & fortuitarum mortalitas, ne adhuc quidem investigata est. De vero rei cardine ne cogitatum est quidem in construendis tabulis de vario utriusque Variolæ fato; quas tamen tanto hiatu extollunt. Illæ verò si cum illis conferantur quas jam laudatus Ill. *Dalembertius* proponit (*k*) rudia videbuntur tentamina, nescio quâ sorte, sagacitati artificiali ceu scientificæ eruditissimi sæculi longè inferiora. Aut generaliùs: tot & tanta in agitato problemate prætermisere principia, seu elementa (ne memorem falsa aut gratuita pro veris aut indubitatis admissa) ut vix adumbrata quæstio habenda sit. Undè meritò concludas calculum tam caducâ basi superstructum, & ubi quidem stupendâ animi acie, summâque Artis peritiâ conspicuus est, nunquam veram rei men-

---

(*i*) Sic Illustrissimus Vir in Commentario cui Titulus: *Mémoire sur l'application du calcul des Probabilités à l'Inoculation de la petite Vérole.* Quod in consessu publico Academiæ Regiæ Scientiarum lectum die 12a. Novembris 1760. Et excussum est in Opusculis suis Mathematicis, tom. 2. Sic, inquàm, ille: *Un très-grand Géométre, Mr. Daniel Bernoulli .... nous a donné sur l'Inoculation un sçavant Mémoire Mathématique &c. ..... Quelques éloges que sa théorie mérite par l'habileté & la finesse avec laquelle l'Auteur l'a dévéloppée; elle laisse, ce me semble, beaucoup à désirer encore .... Les suppositiens de Mr. Bernoulli conduisent à des conséquences qui ne paroissent pas vraisemblables.* & alibi: *un sçavant Géométre m'a communiqué une manière de calculer les avantages de l'Inoculation qui est fort simple; mais qui ne me paroît pas juste.*

(*k*) Vid. Nam. sq. nº. 6.

ſuram tradere valuiſſe. (*l*) Quid enim juvat diligentiſſimi nuntii pernicitas, qui ſarcinulam domi reliquit cujus vehendæ gratiâ iter ſuſceperat?

Et deinceps computationes Mathematicæ, prædicto argumento competant nec-ne, nullam certè cum Populo, cum Nationum ſummâ, affinitatem habent. Etenim ſi compoſitæ, ſubtiles, altæque indaginis, ſimul inintelligibiles; ſi ſimplices, apertæ,

---

(*l*) Sic iterum mihi magnus Appollo *Dalembertius* nondum poſt elapſos quatuor integros annos confutatus (quod non ſtupeas ſed quod ſedulò notes,) intereà tamen eodem permanente quæſtionis ſtatu quem egregius vir penitus invertendum demonſtravit. Sic, inquàm, ille Comm. ſuprà Laud. p. 92. ſq. alibique paſſim: „Que conclurre de tout ce Mémoire? 1º Que juſqu'à préſent on n'a point calculé d'une manière exacte & „ſatisfaiſante les avantages de l'inoculation, ni préſenté la queſtion comme elle le „doit être. 2º. Qu'on n'y a pas aſſés diſtingué deux queſtions différentes, l'avantage que l'Etat peut tirer de l'inoculation & celui que les Particuliers peuvent en eſpérer. 3º. Que pour calculer d'une manière préciſe les avantages „de l'inoculation, il faut d'abord & préliminairement avoir une bonne méthode pour calculer la probabilité de la vie; méthode ſur laquelle on peut „former des doutes bien fondés. 4º. Que quand on aura cette méthode, il „faudra en trouver une autre pour comparer le riſque de mourir en un mois „ou 15 jours, ou en général en un tems fort court, à l'eſpérance de vivre „quelques années ou quelques mois de plus au bout d'un tems fort éloigné; „méthode très-difficile, & peut-être impoſſible à trouver. 5º. Qu'il faudra „trouver outre cela une bonne théorie pour parvenir à comparer la vie phiſique des hommes avec leur vie réelle, & leur vie civile, théorie qui eſt „pour le moins auſſi remplie de difficultés. 6º. Enfin, & c'eſt là le plus facile, „qu'il faudroit avoir des Tables de mortalité, qui marquaſſent l'âge des Perſonnes mortes de la petite Vérole; Tables qui nous manquent encore. Ces „Tables au reſte, ne pourroient être trop étendues ni trop multipliées; elles „donneroient le moyen de calculer la mortalité de la petite Vérole, pour les „différens âges, pour les différens Climats, pour les différentes Saiſons, pour „les Villages & pour les Campagnes........... On voit donc que, ſoit faute „de théories ſuffiſamment exactes, ſoit faute d'obſervations ſuffiſantes, on ne „peut juſqu'ici, & peut-être qu'on ne pourra de long-tems parvenir à une „bonne analyſe mathématique des avantages de l'Inoculation.

„Ces Tables ſi néceſſaires à la queſtion préſente n'éxiſtent pas encore.... „ſans ce ſecours on n'aura jamais que des calculs imparfaits & fautifs ſur les „avantages de l'Inoculation.

„Non ſeulement on n'a point encore d'obſervations ſuffiſantes pour conſtater au juſte, ni même à-peu-près quel eſt le riſque qu'on court &c. Mais „quand on pourroit apprécier exactement ce danger...... il faudroit pouvoir „déterminer ſuivant quel rapport un riſque de cette eſpèce diminue quand on „l'enviſage dans le lointain, & fuyant pour ainſi dire devant nous: Problême „qui me paroît inſoluble. &c. &c. &c.

ad captum illius depressæ, hoc ipso fallaces deprehenduntur. Cæteròquin difficillimè sane animum inducuntur rudes & indocti homines ut suam, amatæque Prolis vitam, aleæ cuicumque etsi minimè periculosæ, spontè, & ex professo committant. Ergò saltem per media illorum ingenio, affectibusque accommodata, inclinandi sunt, ut tali periculo rectiùs æstimato se suosque ultrò objectent. Atqui certò certiùs desiderata media in accuratissimis ratiociniis, ornatissimis orationibus, solertissimo calculo frustra requiras. Talia sectari vix nostrum patitur propositum (*m*). Sed observasse decebit summos Inoculationis promotores hucusque ratiocinia tantum & computa humano Generi, Orbi objecisse: ergò Inoculatores seu incogitantiâ, seu remissiori in vulgus studio, admodum spectabilem, sed inopem Plebeculam hucusque neglexisse.

Uno verbo, candidum veritatis, præstantissimæque praxeos inquisitorem miris modis divexat illud, quod Medicis & Chirurgis Britannis, jam laudatus *Beerus* exprobravit vitium, heu quo meliori jure nostratibus objiciendum! quòd scilicet *Artem* (insitionis putà) *praxi turbulentâ suâ inextricabiliter propèmodum, contortis dubitationum* (n) *nodis, & disputationum liciis innexam involutamque reddiderint &c.* (*).

Unde suscepti muneris difficultatem quantò magis exagerare inpromptu esset, si impedimenta jam acervatim indigitata evolvere, atque sigillatim recensere aggrederemur? Verùm jam exaratum negotii specimen sufficiat; deturque invocatâ autori-

(*m*) Verissimillimum est Londini quam alteram inoculationis Metropolim jurè dixeris, in Sueciâ Angliæ in hoc puncto æmulâ, alibique, paucissimos adhuc de plebe puellos inoculationem expertos esse, extra Nosocomia huic operationi dicata. Si tamen unquàm insitionis usus & apud multitudinem invaluerit, verisimillimè è talium Nosocomiorum institutione procedet. Illic enim, ex Orphanotrophiorum alumnis, vel aliis, quocumque titulo, tutelæ publicæ commissis pueris, sub indefessâ & sollicitâ medentium curâ; ne prætermissâ quidem processûs elegantiâ, &, ut dicunt, jucunditate, experimenta inchoabuntur. Populus ad talia sacra admissus, levissimum contemplabitur medelæ supplicium, exiguumque admodùm periculum, si ullum; (quidni enim, piâ admodum fraude, perrara infortunia celarentur?) undè ad talem fortuitæ luis (quam ipsemet aliundè sævissimam expertus fuerit) prophylaxim admittendam, ultrò compelletur, si aliquo invitamento compellendus.

(*n*) Quam cave confundas cum dubitatione Philosophicâ suprà laudatâ.

[*] P. XXVII.

tate frui cui, hoc præcisè consilio, propriæ tenuitatis conscii, immoderatiùs fortasse innixi sumus. Tali, inquam, autoritate inconcussum, aut saltem concessum esto duntaxat, agitatam quæstionem, & potissimùm circà Variolarum insitum, ut est hodiè, sexcentis dissertationibus perpensam, etiamnunc obscuram, insolutam, forsan æquis judicibus insolubilem remansisse; vel, si mavis, evasisse.

Nunc autem tales expositi operis ærumnas stupenti, quadruplex tamen, quâ sese ab illis expediat, objicitur via; ne nominatis quidem impudentissimorum assertorum ridendâ dicam an execrandâ (o) audaciâ, intricatissimum quemlibet nodum, pro vario propriæ causæ respectu, nudo suo arbitrio præcidentium; vel alio quocumque præclaro Urbis facinore. Nobis enim humilibus Provinciæ incolis, talibus ausis clarere denegatur. His, inquàm, præterhabitis, quadruplex remanet litem dirimendi ratio.

1ª. Quidem, quæ maximè obvia sed minus honesta: nimirùm hæc omnia qualiacumque certamina, ut inania subtilioris doctrinæ ludibria, procul arcere; & funestæ improvidentiæ inertiam ultrò fovere.

2ª. Quæ & etiam minimè decora, etsi usitatissima: scriptorum scilicet antecedentiun gregem serviliter sectari, aut & etiam verbo tenùs exscribere; crambem, ut dicunt recoquere.

3ª. Quæ propè infinita, & post jam prolatas animadversiones, pluresque ejusdem generis, si luberet, subnectendas, prorsùs temeraria; in ulteriore minutissimi cujuslibet quæstionis surculi elucidatione insudare

4ª. Tandem, quæ nobis undequaquè arridet, (utpotè methodum insinuans quam arti nostræ penitùs accomodatam habemus) sollicitè inspicere utrùm ab infinitis illis subtilissimæ dialectices litigationibus, & cujuscumquè demùm generis ambagibus, sic quæstionem expedire liceret, ut Variolarum Extirpatio, imò Inoculatio vel simplicissimæ cuilibet quæstioni Medicæ

(o) Rerum humanarum rudi Adolescenti, incomposita hæcce Nequitiæ insectatio condonetur.

dicæ (p) simillima fieret, hincque rudi cuilibet Artifici, Mulierculæ, Tonsori, ipsimet Popello dijudicanda veniret.

Atqui illæ, quotquot sunt, abigendæ venirent controversiæ, si forsan in omnibus, *absolutum* sectati fuerint; ubi *qualecumque* solummodo exquirebatur; *quantum*, ubi *absolutum* sufficiebat: adjuncta, ubi nuda res erat tantùm consideranda: si v. g. Variolarum *recidivas* absolutas objecerint, vel negaverint; dum tantùm scire intererat utrùm raræ oppidò extent: quâ proportione, fortuitas innocentiâ vincant insititiæ, inquisiverint; ubi indefinitum, sed summum talem excessum nosse sufficit: si forsan nihil ad rem, utrùm Inoculator proprias res agat, dummodò humanitati succurrat: an Extirpator insitioni adversus sit nec-ne &c. &c.

Nos igitur jam illas talesque difficultates, pro posse, emensi; & confidentes propitiâ cautum esse Providentiâ, ne infirmitatis humanæ quotidiana tutamina, à tot & tam sublimibus speculationibus speranda forent; ad rei nodum humanioribus conatibus solvendum properamus; jam multùm præstitisse arbitrati, jamque dimidium saltem curriculum peregisse, dum modum verè Medicum selegimus. Sit igitur:

PROBLEMA Ium.

AN simul possint stare Variolarum Expectatio, Insitio, Extirpatio?

PRIMA fronte, & ipsorum vi nominum, sibi mutuò, & directè oppositæ videntur Variolarum expectatio, illarum Insitio, illarum Extirpatio. Namque Variolas Extirpare, hasque vel fortuito ortui committere, vel Inserere, seu arte, & ex professo excitare, prorsùs contradictorium apparet.

Attamen, re penitiùs consideratâ, nihil est quod illarum conciliationem qualem cumque, imò binarum saltem utilem copulam desperemus. Namque primò & ipsamet nuda Expectatio ab Extirpa-

---

[p] V. g. de ligando Funiculo Umbilicali; de Temporaneorum Dentium imminente casu promovendo &c. &c. &c.

tionis methodo non prorsùs excluderetur, si (quod forsan Extirpatricis vigilantiæ summum) tunc tantùm abigendo contagio allaboraretur, ubi primùm in quolibet terræ angulo, nascentis id est expectatæ, epidemiæ labes observata fuisset.

Quòad Extirpationis & Insitionis combinationem, cujus utilitas jam in dissertationis titulo præmonstrata fuit: si reverâ summum, quamvis indefinitum beneficium, Insitio præstet; quidni, sub decente contagii cohibitione, non solùm propriæ utilitatis gratiâ; sed etiam ut Extirpationis ministra celebraretur? Quo evidentissimo emolumento talis combinatio admittenda sit, in sequentibus proponetur. Nunc verò animadvertisse sufficiat adeò inconcussum esse talium mediorum possibilem saltem concursum; ut non possimus quin & nos (q) meritissimis cæteròquin Extirpationis Patronis objiciamus, quod Insitionis, in hoc puncto saltem indifferentis, ruinâ, Extirpationem superstruendam, seu operis titulo, seu ipsomet opere proposuerint.

PROLEMA IIum.

AN Variolarum Extirpatio maximè optabilis sit.

RES nudâ expositione patet. Namque dirissimæ luis seminium extinguere, penitùs absumere, quidni ægris mortalibus optatissimum solatium foret?

Sed eò magnificentius exindè beneficium extaret, quod in illius naturâ positum esset ut publicâ Providentiâ, Paternâ regnantium sollicitudine, in universum hominum genus & inscium & malè reluctans, ut ipsissima Naturæ munera, refunderetur. Itaque nec innumeris Vulgi præjudiciis, inconstantiâ cunctatione &c. averteretur: & imbecillos, & immedicabili labe tentatos, æquâ custodiâ, defenderet (r); quod, in quibuscumque oppositis Variolosæ lui repagulis, frustra requiras.

His adde quod Extirpationis systema quibuslibet mediis ad

(q) V. Diarium Medicum, pro mense Novembri 1763. p. 400.

(r) Non leve Inoculationis vitium illos à salutari *piscinâ* arcere, ut potè quibus, à fortuitis Variolis, gravius periculum impendet.

usum aptis, maximeque obviis, ut decet instructum, & ino-
culationis juvamen (si quodpiam sit reverâ) amplecteretur; illudque à gravissimo, perperamque negando (*) contagii vitio confestim absolveret; quod quidem vera est rei summa. Namque insitionis celebratio Civibus perniciem inferre, aut terrorem injicere tantum valet, dum contagio spargendo apta nata est; nec aliundè publicæ salutis Tutorum sollicitudo suscitanda videtur: uno verbo, unicum illius incommodum publicum, autoritate publicâ removendum, contagium deprehenditur. Verum, si lege communi, & tali contagio & contagio adventitio obviam itur; (ut in comparandâ Extirpatione fiet) evidenti consequentiâ patet, peculiari in Variolarum insitionem decreto nullum jam perstare locum. Tunc autem (quod inæstimabile munus) ancipiti Scholarum judicio salutiferæ forsan, & saltem innocuo usu probandæ methodi, tolerantia non committetur.

Amplam meritamque laudum segetem percepit *Boerrhavius* & indiès percipit, ob antidoti jam enatas Variolas domaturi, eminùs præmonstratam spem; quæ tamen vana hucusque deprehensa fuit. Ipsamet talìs antidoti indagatio unanimi plausu, humana, decens, summe proficua conclamata fuit. Quanto majus ergo publicarum gratiarum pignus *Rastio* nostro decernendum est, ad ipsas luis radices, meliori arte, securim adigenti? Quantùm præ frustra expectato Antidoto, quantùm præ invento, efficacissimo usu probato, prævalet Extirpatio nostra; quantùm utilius est à futuro quocumque malo præcavere, imminens arcere; quàm vel grassanti obstare, vel præteriti incommodum sarcire. Quî ergo tanti emolumenti Monitor, & cavillationes, & convitia, forsanque nocentiora odii Medici tela in se induxit? Vix ab illis ne unus quidem evasit umquàm præclarus Artifex, præstans quoddam inventum humanitati gratificatus. Prætereaque Extirpator noster (quod iterum objicimus) Inoculatorum inutili saltem & incautâ petitione, in se incendit animos.

Sed cur saltem ipsammet Extirpationem avidè non expeteremus? Stolidam Pestìs patientiam Turcis exprobramus, qui tamen ab illâ cohibendâ, deplorandâ superstitione detinentur. Nos verò non mitiorem calamitatem, minùs excusandâ socordiâ, in posterùm

---

(*) V. Problema quartum; itemq. supra P. 2.

foveremus, si Extirpandæ lui Variolosæ totis viribus non inniteremur : namque nunc moniti sumus ; jam excussa est longa nostra circà gravissimum objectum illud incogitantia ; neque nos ritus vel dogmata religiosa, neque alia quæcumque sæva impedimenta morantur.

Attamen tanti muneris fruitio non solùm fatali hominum inertiâ, procrastinaretur ; sed etiam positivis, directis objectationibus propugnaretur, ultrò arceretur, si per malevolos quosdam sophistas liceret (f).

Sed inanibus illis præterhabitis declamationibus ad verum rei nodum deveniamus peculiari problemate solvendum. Sit igitur ;

PROBLEMA III[um].

AN Variolarum Extirpatio possibilis sit.

1°. SANCTE' caveamus ne adeò salutiferum promissum inconsultò rejiciamus. Et vagam & remotam publici commodi spem diruere piaculum esto.

2°. Modestè caveamus ne penès nos, penès privatum quemlibet esse arbitremur, publicam Extirpationis praxim adumbrare, methodum usu aptam proponere, illius incommoda prævidere,

---

(f) Quis credat, v.g. Extirpationis, aut potiùs emolumenti publici hostem extare, qui Extirpationis frivolum, & superfluum fore commodum prædicavit, homines à Variolarum periculo liberare, humanæ Societati conservare ; Civium multiplicationem a laugere. Sic tamen Anonymus quidam Libello cui titulus : *Observations sur la nature, les causes, les effets des Epidémies varioliques.* 1764. Cum hoc-ce Epigraphio :

Neve metu falso nimium trepidate timentes &c. Ovid.

Sic inquam ille : *Le plus grand nombre de ceux que le Fléau de la petite Vérole a tué jusqu'ici, sont des Enfans mal constitués, qui ont manqué de soin; qui pouvoient perir de toute autre maladie avant que la Societé en pût tirer aucun service; la petite Vérole ne nuit pas plus à la Population que le Célibat & les Cloîtres. Ici j'entends déjà les murmures des Enthousiastes du systême à la mode de la Population &c.* Ubi sedulò notes, ab humanissimo Censore nullo discrimine haberi, & Hominum nascendorum defectum ; & jam natorum incuriam ; aut potiùs, per prævisa & probata funera, illorum *rarescentiam.* Undè si nimia civium multiplicatione urgeretur ; non solum ad Celibatum & Monachismum confugeret ; sed etiam, pari jure, quem perhibent Sinarum morem, exuberantem prolem ineluctabili exitio devovendi, impavidus admitteret.

——— Clamet Melicerta perisse
Frontem de rebus ——— Pers.

incommodorum remedia assignare. Talia à peritissimorum hominum Consilio, authoritate publicâ præposito, solummodo speres. Sed meram rei possibilitatem demonstrare, imo planum & expeditum, ad illam, iter summatim indigitare, nec exiguâ nostrâ Minerva major, nec indecens conatus. Neque etsi forsan arduum foret opus, ideò humanitatis fautorem confestim deterreret; quin è contrà eo magis virtutem inritaret animi. Ast præmonstrati beneficii non solùm legitimam, verùm & præsentaneam, & ocius explebilem, obviis argumentis, spem firmare datur.

Et 1°. Quidem, jam allegatâ pestis analogiâ à Regionibus nostris jamdudum semotæ; quamvis, per assiduum cum pestiferis Regionibus commercium, indesinenter patens illius aditus assiduâ curâ præcludendus sit. Cui animadversioni adde radicalem, per eadem media Elephantiasis Extirpationem.

2°. Concedamus universale & invictum lui Variolosæ ut potè latiùs sparsæ repagulum objicere vix fas esse, vel ex intimâ & fundamentali rei difficultate, vel ex ingenitâ & forsan ineluctabili operationum publicarum lentitudine; ex millemodis impedimentis, vel sagacissimo, & boni publici studiosissimo Regni Administro insuperabilibus. Esto inquam, Variolarum Extirpationem omnimodam, absolutam, extemporalem, prorsùs desperandam esse: non ne facillima saltem illarum Extirpatio partialis & successiva? Illane nos tantùm vanâ commodi spe illuderet?

Animadvertendum 1°. Variolosum virus quasdam Regiones nunquam tetigisse, vel, quod perindè est, plures nobis innotuisse queis, antè nostrum commercium, hæc lues penitus inaudita erat; (*t*) Epidemias Variolosas raró admodùm attingere loca à magnis frequentiæ Hominum centris longè remota: raró adhuc, sed frequentius Pagos oppidulis viciniores: rursum frequentiùs, sed raró adhuc ipsamet oppidula. Nec etiam sæpius sævire in Urbibus secundi tertii-ve ordinis, v. g., Monspelii quanquam ex omni Europæ angulo convenientibus hospitibus assiduò frequentati; uno verbo quò minùs numerosæ sunt Hominum societates, & commercio alieno implicitæ; eò rarius in illas grassantur Variolosæ epidemiæ.

2°. Et in oppidis viginti, triginta-ve Hominum millibus re-

(*t*) Vid Clar. *Beer* loco jam in primâ paginâ nostrâ cit.

fertis, Variolosæ epidemiæ recrudescentia unum dumtaxat, aut paucos semel afficit. Atqui in promptu est sic nascentis epidemiæ ortum detegere, nec inventu difficilis videtur tali principio obstandi, atque contagii propagationem sistendi ratio.

3°. Etsi imperfecta foret talis cohibitio; absoluta siquidem infectorum segregatio usù minus apta haberetur: quàm immensùm decrescerent tamen contagii canales, si ab ægrorum commercio arcerentur saltem quicumque curationi illorum inutiles; si nec ipsemet Medicus vulgò supervacaneus, (ut in calce opusculi declarabitur), nisi in gravissimis casibus admitteretur? Tunc enim ferè ad adventitia recrudescentis epidemiæ seminia, Variolarum causæ reducerentur. Atqui si conferantur infinita vehicula, sub præsenti rerum constitutione Variolas semel ortas in eadem Societate multiplicantia, cum fortuitâ novæ Epidemiæ seminatione; & hoc unico rei intuitu, infinitè repressa, utpotè in cunis suffocata, quælibet epidemia demonstratur.

Sed, eodem præcisè tenore, alibi rarescent epidemiarum regressus. Namque si, ut reapsè evenit, & palàm confitentur, per vicinias serpat contagium; tantò minùs è loco infecto in incolumem vehetur epidemia, quò pauciores extabunt vectores. Atqui tales vulgatissimi vectores vel sunt ægri nondum perfectè sanati, vel homines à veneno suscipiendo quocumque modo immunes, sed miasmatibus, se, vestesque suas, ex ægrorum consortio imprægnati. Si autem tale commercium prohibetur: & aliundè ægri, usquè ad absolutissimam sanationem, domi contineantur; luce meridianâ clarior patet posterioris asserti inconcussa veritas.

Quòad verò merces, Epistolas, aliaque ejusmodi contagii vehicula, quantò faciliùs hæc à contrahendo contagio præmunienda, quàm ipsimet Homines?

Ergò saltem in hominum cætubus, in quibus, quoquo modo intermittunt Variolosæ Epidemiæ; utroque titulo dirimentur: & quia infrequentiores, & quià longè breviores, id est paucissimis infestæ fient. Ergò, utili circulo, sibi invicem succurrent vicinæ Societates; nec adeò lento gradu simile beneficium latè spargent. Ergò facillima, ociùs comparanda Variolarum Extirpatio, quam vix partialem dicere licet; adeò & absolutissimam beneficio æquat.

Fatendum equidem perpetuum diutiùs remansurum Monstri

vivarium, Urbes scilicet immenso Populo frequentes, & in quibus Variolosæ epidemiæ, rarò si unquàm penitùs deficiunt. Verùm si mox indigitata vigilantia hîc sanè magis ardui, & complicatioris usùs deprehenditur; aliundè ibi omnimoda, alibique desiderata auxilia præsto sunt, quibus sufficiens segregatio patretur. Sunt & Nosocomia instituta, vel instituenda, & quocumque titulo Domus publicæ, & Inoculatio ruri celebranda, Parisiis, v. g. in infantulos antequàm à nutricibus rusticanis redeant. His adde quod dum in minoribus societatibus certatim prohibitæ fuerint epidemiæ, ad Nationum centra affluentes Homines, merces-ve, viru Varioloso vix unquàm inficientur; quod quidem contagii causas insigniter rescindet.

Uno verbo ubi semel concessum est Variolosas epidemias per solum contagium oriri & propagari (*u*); Variolas Extirpandi copia penes Hominum arbitrium, procul dubio, stat.

Verùm si, ut verisimiliter fiet, apud Nationes intimiori commercio intermixtas, & eâdem disciplinâ civili, iisdemque moribus regnatas, v. g. in *Republicâ Christianâ*, circà Variolarum profligationem cita excitetur æmulatio; seriùs ociùs Variolosæ Luis in expurgatam tellurem regressus, ad præsentem pestis conditionem, sub hoc respectu, redigeretur. Jam enim mundâ tellure nostrâ, deinceps invigilandum foret tantummodò, ne rursùs ab infectis viciniis venenum irreperet: nempè à populis prædictæ Reipublicæ alienis, & quorum vix supponenda mutuæ operæ collatio, quidnì tamen aliquando speranda? Ab illis autem potissimùm pertimescendum esset novum contagii seminium, cum quibus frequentiora viciniora que faceremus commercia; qui nunc nulli alii ferè deprehenduntur præter illos qui Maris Mediterranei nostri oras incolunt. (*x*).

(*u*) Vid. postulatum primum p. 1. & autoritates ibi allegatas. De cætero circà suppositionem, aut potius unanimem confessionem, quod scilicet nuspiam citrà contagii influxum excitentur Variolæ; NB, hac negatâ, imo, si fas esset, dirutâ, nihilominus perstare tamen hujus nostræ sententiæ veritatem absolutam.

(*x*) Nam quoad servorum Nigritarum coloniis nostris importationem spectat, & per illos frequentem epidemiarum instaurationem: 1o. Seminium tali commercio advectum, nonnisi longo circuitu, ad fœderatos extirpatores perveniret; 2o. Facillimâ arte videtur exterminandum. & quidem in ipsissimo progressùs exordio, & antequàm ipsasmet colonias, imo naves infestaret.

Verùm cum illi iidem prorsùs sint, à quibus ob pestis contagium continuò cavemus: iidem quos nunc indefessâ vigilantiâ pesti injicimus obices, iidem & ad arcendum Variolosum seminium simul suppeterent. Undè, ut patet, tristes excubiæ multiplicandæ non essent: nisi deinceps, quod minimè hactenus prævidendum, Publicæ securitatis custodes, ex alio fonte affluens virus detegerent.

Sed intereà, & dum lento gradu forsan procedet absolutissima Extirpationis efficacia (forsan è contrà suprà modestam spem nostram, ociùs obtinenda) anne, ut jamjam innuimus, vanum extaret sollicitæ Extirpationis munus, multò infrequentiores, & mitiores epidemias præstitisse. Illas nimirum & in numerosissimis Hominum conventibus insigniter mitigasse; in minoribus ferè nullas effecisse; in minimis ad nihilum reduxisse? Neutiquam sanè, me judice, numquam, dum sana mens supererit, à commodi cujuscumque sectatione deterrendo; etiam si integri, perfecti, supremi commodi potitio denegetur.

Enim verò, ecquid absoluti, integri, adæquati, perfecere aliquandò Homuncionum potentissima conamina? Anne, integre nostro publicarum institutionum systemate, vel innumeris privatæ industriæ artificiis, incommodum quodpiam, seu physicum, seu civile penitùs superare contigit unquam? anne forsan Fluminum exundationes, Ferarum vel Hominum impetus &c. &c. &c.? nonne tamen Fluminibus aggeres, quamquàm disrumpendos objicimus? nonne fines nostros arcibus, etsi propugnandis munimus? nonne Feris, venatu, insidiis, veneno, exitium quanquam incompletum intentamus? nonne uno verbo dimidiandis, quartandis, decimandis incommodis; bonisque paululùm degustandis, ultrò, & sui conscia humana imbecillitas, integro vitæ decursu, collimat? &, ut à rebus Medicis exempla, eaque summè analoga desumamus: quis confidat tectum syphilidis virus, per tacita & irrefrænanda commercia latè serpens, radicitùs unquam exterminandum fore? Nonne tamen Extirpationi illius qualicumque, omni ope, innituntur publicæ institutiones, multiplicia scilicet Nosocomia huic potissimùm fini dicata, pluresque aliæ coercendæ propagationis rationes? Anne tractus quidam paludosus, inductâ siccitate, saluberrimus vulgò præstatur? Nonne tamen, si aliquantùm, tali arte, salubrior fiat; insigne operæ pretium exultantes

celebrant

celebrant incolæ ? &c. Si ergò partialibus tantùm bonis beari, & incommoda utcumque rescindere humanæ miseriæ conceditur; cur, nescio quo speciali fato, solæ forsan inter vitæ humanæ supplicia, Variolæ, spontaneo suo trucissimoque impetui penitùs committuntur ?

Verùm hæc summatim exarata sufficiant, Extirpationis possibilitatem, facilitatem, sperandam celeritatem indigitare tantùm studenti. Et hæc qualiacumque scholasticorum certaminum tirocinia sunto.

Audacter tamen, impetu jam suprà excusato, (y) hîc asserere non dubitem, propositis animadversiunculis, à vanitatis improperio evidenter absolvi instituendæ Variolarum Extirpationis meditationem. Ergò de consolatoriis illius promissis ultrò palàmque desperantes, & utilîs systematis promotorem, qualicumque vexatione, ab honesto proposito deterrentes, inter commodi publici infensissimos hostes habendi sunt: perfidum scilicet & aversabile Monstrorum genus, ipsâmet Variolosâ lue, illorum præsidio defensâ, sævius; eheu, & forsan inextirpabile.

PROBLEMA IV^UM.

AN Variolarum Extirpationi, subnectenda sit illarum Insitio.

VARIOLARUM Extirpationem, illarumque Insitionem simul in praxi stare posse; imò in integro Extirpationis systemate Insitionis methodum, quasi utile medium, comprehendi, jam in prioribus observatum est. Etenim, quoad posterius propositionis membrum, nonne evidentissimè patet Insitionem, utpotè prævisum contagii seminium ponentem, Extirpationis legibus longè facilius subjiciendam esse, quam inexpectatas, fortuitas Variolas: sicque contagii causas citiùs resecaturam, & consequenter accelerandæ Extirpationi aptissimam fore.

Verùm dùm Extirpationis & Insitionis concursum proposuimus, utriusque operationis utilitas alibi stabilita suppone-

[y] Vid. sup. Notulam ad calcem paginæ octavæ positam.

batur. Igitur in præcedenti Problemate, pro posse demonstratis Extirpationis commodis; superest ut circà Inoculationis emolumentum, in hocce disputemus. Quod sic breviter præstamus:

Verùm ubi priùs jam prælatam animadversionem in medium reduxerimus: nimirùm, sub Extirpationis systemate, nullum esse gravissimum contagii probrum, insitioni jampridem objectatum, nuper acrius inflictum, & perperàm ab insitoribus declinatum, ut potè per ipsosmèt Insitionis successus firmatum (z).

Hoc itaque præcipuo quæstionis membro jam resecto, sic reliqua tractamus:

In gratiam Insitionis maximè momentosa, fundamentalia, prorsùs decretoria allegata hæc sunt:

1°. Scilicet, quam plurimos ab insitis Variolis evadere, easque vix aliquando exitiales fieri; dùm è contra plurimæ observantur fortuitarum epidemiæ, quæ densissimas strages edunt.

2°. Et semoto mortalitatis discrimine, insitæ longè benigniores sunt; & vultûs decorem rariùs deturpant quàm fortuitæ.

3°. Hoc faustissimum Inoculationis munus prædicant: quòd nempè illam semel expertus jam per reliquum vitæ decursum ab omni sollicitudine solvatur, non solùm perpetuæ teterrimi hostis instantiæ; verùm & perfidæ illius invasionis, tempestate, locove, curando gravi morbo prorsùs inopportunis.

Verùm quàm molesto perpetuoque cruciatu talis cura angere valeat, ex illis discendum qui sub inclementissimo Cœlo navigantes, vel in Castris, vel inhospitali Viculo, omni ope destituti, improvisas Variolas passi sunt; aut patientibus adstitere; tum & ab illis qui pro Filiis navigantibus, bellantibus &c. tale fatum pertimescunt, aut jam expletum lugent; ab illis tandem qui naves aliquandò Nautis ferè orbari ex illâ calamitate norunt (1).

Asserunt tandem Variolarum insitum ab eâdem sollicitudine

(z) Vid Sup, p. 2a. & 11a.
In hoc autem puncto Inoculationis fautores in id præcisè incidunt vitium, quod adversariis suis meritò exprobrant; quodque & nos infrà notabimus. Adeò Hominibus, nihil humanum alienum est unquàm. V. infrà p. 20.

(1) Quidni v. g. ad longinquas navigationes, Nautæ seligerentur Variolas jam experti? quòd quidem & præsentaneum talium peregrinationum emolumentum præstaret, & maritimarum Regionum incolas ad Inoculationem ultrò admittendam exstimularet.

non minus expedire illos qui virus non susceperunt. Namque verisimillimum est, & experientia firmatum tradunt illos contrahendo fortuito contagio & quidem impares esse.

Hæc autem Insitivæ methodi fundamenta sic Antinoculatores concutiunt : Variolarum Insititiarum innocentiæ, mortalitatem illarum absolutam objiciunt ; eamque hinc indè collectis infaustarum Insitionum Historiis firmant. Et pressiùs : summam illam salubritatem, quâ insitas dicunt præstare suprà fortuitas, negant. Nec rarò Variolas insitas sævas, confluentes, diris reliquiis obnoxias volunt ; illasque vultûs formam fœdare ; atque, cum Variolis, multiplices chronicos morbos infundere contendunt. Tandem recidivis patere Variolas insititias ; nimirum Inoculationem & quidem pleno cum successu expertos, à fortuitis Variolis deinceps immunes minimè præstari.

Hisità collatis, & juxtà Logicam nostram perpensis, scilicet in rei fundum descendendo, & vana adjuncta circumcidendo ; jam nobis sufficienter (2) stare videntur Inoculatorum promissa, caducæ verò adversariorum objectiones.

Namque 1°. Circà solidam rei basim consentiunt partes oppositæ, saltem quam plurimi, illique moderatissimi, sapientissimi, fide dignissimi utrarumque defensores. Et litigant tantùm circà magis aut minùs. Insitoribus scilicet concedunt *Fortuitarii*, Insitarum Variolarum mortalitatem longè minorem esse quàm fortuitarum ; priorumque longè minora incommoda : scilicet morbi gravitatem, relliquias, recidivas, alienorum morborum simultaneam seminationem rara admodum esse : sive illud expressis verbis significent, seu differendi ratione prodant. Namque dum sollicitè, ex omni terræ plagâ, Insitionis infortunia colligunt, dum ipsammet Constantinopolim, sex millenis Inoculationis triumphis, per unicum annum, claram, unicæ cladis testem reclamant ; ex suo venatûs modo, (si fas sit ità loqui) se rarissimam prædam insectari demonstrant. Ubi è contrà sexcentos, millenos ex Inoculatione superstites, imò

---

(2) Vid. Epigraphium nostrum. Et rursùs *Dalembertium* audi, Comment. supr. laud. *Combien d'occasions dans la vie, où sans sçavoir précisément l'avantage qu'on peut espérer en prénant quelque parti, on est déterminé par le seul motif que cet avantage peut être très-grand.*

sanissimos, in eâdem Urbe, in eâdem Domo palàm ostendunt inoculatores.

Denique simul collatis utrarumque partium experimentis, dictis, scriptis, affectibus; hinc, tum intimo animi sensu, tum Medico ratiocinio, probabilissimas præstantissimi commodi spes haurio; ibidemque ingenuorum Artificum humanitatem, veracitatem, rectam ratiocinii normam, adverto: (3) indè verò perplexum, & malevolum contradicendi studium; intricatus, laxus, mancus, asper disserendi modus, urgentis veritatis violentam cohibitionem arguens; emolumenti publici incuria; odium Medicum; nec levis aliquandò fanaticæ melancholiæ labes (4) plerumque observabilia extant.

Cœteròquin nec effrenâ commodorum Insitionis negatione, proscribenda adhuc jubebitur Insitio. Namque, & admissis, & multiplicatis *Cantwellii*, *Roncallii*, *Haenii* luctuosis observationibus; extenuatâ fortuitarum Variolarum sævitiâ; exagerato immunium numero; nihilominùs tamen restat adhuc qualiscumque insitionis præstantia. Atqui dum vel minima manebit; 1°. Emolumento publico saltem non adversabitur Insitio; quin è contrà qualicumque suâ præstantiâ favebit. 2°. Nec privatis, seu individuis infensa erit: namque ad illam liberè confugiet, prolemque suam committet quilibet. Illam tentabit magnanimus; pusillanimus refugiet. Nec sibi, nec regno, instituendâ Insitione, illegitimiùs consulet aliquis, quàm avellendo Dente, vel Pedis clavo. Namque & illæ Operationes, ab absoluto vitæ periculo, neutiquàm sunt immunes; si verò rariora sunt illarum exitia, & etiam, pro leviori sanè commodo, celebrantur, quod rem absolutè compensat.

---

(3) Me præprimis tali charactere afficiunt *Butinus*, *Tissotiusque*, Monspeliensis Scholæ alumni; novissimèque Autor anonymus, quem nostram & etiam reputo, Opusculi jam suprà cit., sincera solidissimaque fruge Medica refertissimi, cui titulus: *Recherches sur quelques points d'Histoire de la Médecine, qui peuvent avoir rapport à l'Arrêt de la Grand'Chambre du Parlement de Paris, touchant l'Inoculation.* Tandemque celeb. *Gatti* jam laudatus.

(4) Meritissimum aliundè, & quidem in egregiorum Artificum Chorum jure referendum *Haenium* dolemus, qui innocentissimæ Medicinæ, ab ipsismet Theologis jampridem deletam sacrilegii labem, rursùs inurit; quique strenuum Insitionis defensorem celeb. *Trallesium* ad TRIBUNAL SUPREMUM vocat, *severam rationem daturum*, ... an *concreditam sibi proximi salutem maximè promoverit.*

Uno verbo, dummodò Inoculatio, ſub prolato reſpectu, abſolutè ſit innocua; Civi cuilibet, communi Humanitatis jure, competit libertas, ut ſub juſſâ ſegregationis obſervantiâ, Variolarum fato, ut lubet, obſequatur.

Sic unuſquiſque ſe, ſuoſque, quocumque morbo tentatos, probatiſſimo ſibi Medico, vel acceptiſſimæ ſibi methodo curandos committit: frictiones Mercuriales, arcano Keiſeriano anteponit, aut vice verſâ; &, ut ad mox allatum exemplum redeamus, vel dolorificum dentem timidus ſervat; vel Extirpatoris forcipi impavidus tradit.

Ex quibus animadverſionibus concludimus: 1°. Non ſolum per Inſitorum placita, verum & per moderatiorem Antinoculatorum cenſuram, commendari Inſitionis methodum; illamque conſequenter, decentibus invitamentis, promovendam eſſe. 2°. Et quamvis admittantur intolerantiſſimorum adverſariorum objurgationes, nihilominùs tamen tolerandam eſſe Inſitionem, illiuſque utilitatem præciſiùs determinandam, tempori, longoque uſui committendam eſſe.

Si autem, hæc ratiocinia ſtent; confidenter, ſed modeſtè Diſſertatores interrogamus, utrùm talis ſummaria conſideratio ſufſecerit, ad admittendam, vel excludendam Variolarum Inoculationem? Atque (quandòquidem fauſtè contingit ut utilis deprehendatur Inſitionis celebratio) utrùm illius potitio proroganda ſit, quouſque ſolutæ fuerint innumeræ quæſtiunculæ, jam in Opuſculi Proëmio ſummatim indigitatæ, partimque illicò recenſendæ.

Scilicet. 1°. Curioſæ Theoreticæ de primâ Variolarum origine.

De conciliandâ germinis Varioloſi negatione, cum nullis, aut infrequentibus Variolarum recidivis.

De naturâ & propagationis modo miaſmatis Varioloſi.

An qui inſitum virus non ſuſcipiunt, iidem præciſè ſint qui à fortuitis Variolis propriâ naturâ immunes futuri ſint? ſiquis tamen, talis problematis ſolutionem ſibi aſſumere audeat.

An pus manans ex vulnere, vel vulneribus per quæ introductum fuit ſeminium, non paucam puſtularum materiam abſumat?

2°. Practicæ forſan in ſe utiles, nec tamen utilitatis abſolutæ, neç, ſi fas ſit ità loqui, urgentiſſimæ.

An virus Varioloſum iteratis Inſitionibus miteſcat? & utrùm

sic mitigatum in praxi seligere deceat?

An quantum licet, seu prædicto, seu alio quocumque artificio, inserendum virus *dulcificandum* sit?

An sicut humanissima, sic tutissima sit methodus, omni operâ innitendi, ut benignissimus sit, excitandus per Insitionem, morbus?

An Insitionis sedes quasi centrum eruptionis, totiusque conatûs morbosi fiat; adeòque, hâc mutatâ, hæc, illave Viscera meliùs defendantur?

An Variolarum Insitio (juxta Celeb. *Gatti* & Anonymi mox laud. honestissimum placitum) Mulierculis credenda sit?

Has autem, similesque quæstiones, absit ut ab explendo Dissertatorum otio, ab ampliandâ scientiæ pompâ, à decorandis Diariis, Academiis, Scholis excludamus: quin è contra posteriorum, similiumque forsan plurimarum quæstionum solidam enodationem, perficiendæ Inoculationis methodo, multùm conferre non negamus.

Nos autem ex talium (practicarum putà) censu, unicam seposuimus, eamque nostro judicio, maximè momentosam, quam pro opellæ coronide, hîc obiter delibandam, vel potiùs dubiis agitandam, subnectimus. Decretoriam illius solutionem præteritis & futuris experimentis committentes. Sint igitur.

DE INOCULANDORUM PRÆPARATIONE dubia quædam.

AN quid optabilius expectare liceat ab artificiosissimâ præparatione, quàm perfectam sanitatem?

An vana sit, præconcepta, merè rationalis indicatio, humores demulcendi, diluendi, motus compescendi; solida relaxandi, molliendi &c.? Ut morboso impetui obsequiosior fiat mox vexanda machina.

An, præ stomacho, intestinis optimè concoquentibus, se meliùs habeant stomachus, intestinaque, iteratis, quanquàm benignioribus Catharticis, ut dicunt, repurgata?

An, insolitâ diætâ, etsi Medicè meliori, aliquis intrà paucas septimanas, salubrior fiat?

An, si forsan Imbecilliores, cæteròquin sani Variolas feliciores vulgò experiantur, tutò validioribus inducenda sit artificialis Imbecillitas?

Anne idcircò, tum Insitioni, tum operationi cuilibet Therapeuticæ aliquis sanus præparandus sit?

An illis qui pravâ quâcumque & habituali valetudine laborant, alia suppetat præparatio, quàm ipsissima prædictæ valetudinis sanatio?

Tandem, an igitur tantoperè valeat Variolarum Inoculatio ob præparationis emolumentum?

FINIS.

ARGUMENTABUNTUR

R.R. D.D. PROFESSORES REGII.

R. D. JOANNES-FRANCISCUS IMBERT, Cancellarius & Judex.

R. D. HENRICUS HAGUENOT, Decanus.

R. D. ANTONIUS FIZES.

R. D. FRANCISCUS DE SAUVAGES.

R. D. FRANCISCUS DE LAMURE.

R. D. GABRIEL-FRANCISCUS VENEL.

R. D. CAROLUS LE ROY.

R. D. PAULUS-JOSEPHUS BARTHÉS.